

«Å bli sett, tatt vare på og være sammen med noen er avgjørende for om innvandrerene slår rot i et nytt lokalsamfunn. Samordning for tiltak og politikkområder øker sjansen for å lykkes med integreringen» Mona Handeland, Distriktsenteret

Bulystprosjektet i Herøy og Ulstein 2012-2015

Rapporten som du no har framføre deg, har til hensikt å gje deg eit bilet av det som har skjedd som eit resultat av Bulystprosjektet i Herøy og Ulstein.

Prosjektet var eit fellesprosjekt mellom Herøy og Ulstein, og med det private næringslivet. Mange har møtt kvarandre på tvers av avdelingar, arbeidsområde, kommunar, frivillig-, offentleg og privat verksemd. Dette har i seg sjølv vore ein gevinst! Ein har fått innblikk i kvarandre sin arbeidskvardag, utfordringar og måtar å løyse desse på.

Vi har blant anna arrangert arbeidsdagar i oppstarten og avslutninga av prosjektet. Dette for å involvere flest muleg. Begge desse samlingane var vi saman på tvers av ulike einingar, og vart lagt opp til mykje arbeid både sjølvstendig og i grupper. Alle som var der måtte bidra, og det var rom for alle sin kreativitet og meiningar. Arbeidsdagen i starten gav oss motivasjon til vidare å bidra inn i prosjektet, og dei som var der fekk eit visst eigarskap til prosjektet. Dei som var samla på arbeidsdagen i sluttfasen fekk dele av sine erfaringar gjort undervegs, kva forventingar som har blitt innfridd og ikkje innfridd, samt ein fekk dele av tankar rundt vegen vidare og kven som kan bidra med kva vidare.

Rapporten prøver å vere realistisk, å ikkje ta til inntekt noko meir enn det vi meiner vi har dekning for, men det er vanskeleg å vite om endringar som har funne stad, hadde funne stad sjølv om prosjektet ikkje var gåande.

Til slutt i rapporten prøver vi å seie litt om nytteverdien av prosjektet. Dette er vanskeleg, for svaret er ulikt alt etter kven du spør, og det er mange å spørje! Det mest interessante er å sjå at vi kan sjå ein del endra haldningar. Det er svært gledeleg! Vi prøvar oss også på å oppsummere vegen vidare samt nokre utfordringar til forpliktande samarbeid.

Erfaringar og utfordringar

Arbeidet med prosjektet har vist oss mange utfordringar, men dei viktigaste utfordringane for integreringa av arbeidsinnvandrarar er:

- Språk. Då gjeld det både språkopplæringa, korleis den er organisert, kor lett/vanskeleg det er å gjere seg nytte av den, tilrettelegging for å kunne lære seg norsk. Men det gjeld også språket vi brukar i offentlege papir, i organisasjonane våre og med all informasjon som nye landsmenn er mottakarar av. Å forstå er viktig, og det er vanskeleg.
- Det offentlege. Her er det også fleirdelt kva som ligg i den utfordringa. Det eine er at det tok lang tid å bygge tillitsfulle relasjonar med arbeidsinnvandrarane slik det vart nytige relasjonar inn i arbeidet. Dette har sin grunn i skepsis til staten og det offentlege som

mange av dei har med i bagasjen. Vanskeleg å forstå vårt system, og vår oppbygging av det offentlege systemet. Dette løyste vi gjennom ulike kurs der det vart gitt meir kunnskap om systemet vårt. Her kan barnevern nemnast spesielt som eit utfordrande område. Og det siste er fjerning av offentlege etatar i distrikta frå statleg hald som har gjort det vanskelegare for næringslivet vårt og arbeidsinnvandrarane våre å bli ein del av vårt samfunn.

- Kulturforståing. Det å forstå kvifor vi gjer som vi gjer, både vi (norske) om dei (Innvandrarane) og dei om oss er vanskeleg. Det er frå utetid i barnehagane sjølvom det regnar, om born vert tatt frå foreldra dersom dei går ut med bosset, retten om språkopplæring, uteliv, arbeidsrettar, respekt og talemåte overfor sjefar og mykje meir.

Dei mest vellukka tiltak i prosjektet her vore:

- Ulike arrangement med fokus på kulturforståing. Fagdagar, fagsamlingar og frukostseminar for å nemne noko. Nokre har vore spesielt retta for nokre yrkesgrupper/avdelingar, andre har vore opne for alle som kjenner at temaet for samlinga har vore viktig. (Vedlegg opplegg på nokre av samlingane)
- Samfunnskurs med munnleg norsk trening vart arrangert i Herøy, fire samlingar for påmelde. Dette kurset har det kome utelukkande positiv respons på. (I Ulstein var det få påmelde så vi køyrdde berre to samlingar)
- Ressursgruppa av arbeidsinnvandrarar. Desse har vore ein stor ressurs, og dei vil halde fram med å vere ein ressurs for samfunnet vårt inn i framtida.

Dei viktigaste utfordringane vidare er:

- Framhald av fokus på tilrettelegging for nye landsmenn
- Framhald av samarbeid mellom kommunane og mellom offentleg, privat og frivillig verksemd.
- Språkopplæringa. Kven skal ta kostnadane? Når vi veit at norsk er nøkkelen til Norge burde staten ta ein større kostand med at alle som kjem får lære noko norsk. Språkbruken bør alle halde fram å ha eit fokus på. Gjerne omsett noko viktig informasjon ti dei største morsmålsgruppene. Dette sikrar at informasjonen vert rett forstått.
- Tidsbruken som arbeidstakarar og arbeidsgivarar må bruke for å oppsøke offentlege etatar, fks skattekontor. Noko som før var gjort i nærmiljøet på under halvparten av tida.

Kort bakgrunn for prosjektet

Bakgrunnen for søknaden på Bulystprosjektet i Herøy og Ulstein som no har blitt gjennomført gjennom tre år, var at Herøy kommune og nabokommunane på Sunnmøre hadde store utfordringar når det gjaldt å rekruttere og behalde arbeidskraft samt å inkludere innvandrarar og andre tilflyttarar.

Det vart søkt om midlar til 100 % stilling som prosjektleiar for å prøve ut nye tiltak for å inkludere innvandrarar og andre tilflyttarar i lokalsamfunnet. Kommunen hadde store utfordringar i forhold til å legge til rette for at tilflyttarane, særleg dei frå utlandet, skulle verte inkluderte og integrerte i lokalsamfunnet. I søknaden stod det at ei sentral oppgåve for prosjektet skulle vere å knyte kontakt med leiinga i bedriftene, den enkelte tilsette og familien, det offentlege tenesteapparatet, frivillige lag og organisasjonar for å kartlegge utfordringane, legge til rette for tiltak, teste ut nye tiltak og drive nytenking i forhold til integrering og inkludering.

Folketalet i Herøy kommune auka frå 8383 i 2009, til 8533 i 2010 og til 8728 i 2011. Frå 2011 til utgangen av 2014 har folketalet auka med 207 personar til 8934. Samanlikna med 4. kvartal 2011 var det i 4. kvartal 2014 166 fleire sysselsatte utlendingar busett i Herøy. Mykje av veksten i folketalet skuldast difor arbeidsinnvandring. Folketalet i Ulstein kommune auka frå 7461 i 2009, til 7751 i 2010 og til 7828 i 2011. Frå 2011 til utgangen av 2014 har folketalet auka med 464 personar til 8292. Samanlikna med 4. kvartal 2011 var det i 4. kvartal 2014 241 fleire sysselsatte utlendingar busett i Ulstein. Mykje av veksten i folketalet skuldast difor arbeidsinnvandring.

Mangfaldet i Herøy og Ulstein består av mange ulike nasjonalitetar, etnisk tilhørsle, utdanningsbakrunn og grunnen til at ein har innvandra til Noreg . Ulik årsak til innvandring gir ulike rettar og plikter. Dette er ofte vanskeleg å forstå. Akkurat dette prosjektet har valt å fokusere på arbeidsinnvandrarane. Dei fleste innvandrarane som kjem til Norge, kjem i sin mest produktive alder. Dette gjer dei attraktive for oss. Dei gir oss befolkningsvekst som vi ønskjer oss, og dei er stabil arbeidskraft.

Introduksjonslova gir kommunane eit overordna ansvar for å koordinere ulike etatar sin innsats/ansvar overfor flyktningane. Ei liknande ansvarspllassering fins ikkje for arbeidsinnvandrarar og familieinnvandrarar. Dette er årsaka til ulik behandling. Det er sannsynleg at ein går glipp av viktige ressursar på grunn av mangel på system for å fange opp innvandrarar som introduksjonslova ikkje hjelper. Det kan sjølv sagt vere at ulike og uklare rettar og svake strukturar fører til at ein blir ståande på sida av det norske samfunnet utan mulegheiter for å vere ein fullverdig deltakar.

Mål for prosjektet

Hovudmål: Prosjektet skal bidra til å gjøre distriktskommunane meir attraktive for busetjing ved hjelp av auka kompetanse på praktiske tiltak for auka integrering og inkludering i lokalsamfunna.

Delmål:

1. Inkludering og integrering av innvandrarar og andre tilflyttarar. Prosjektet skal bidra til at området innan 2015 har eit omdøme for å gjøre eit godt arbeid for å inkludere og integrere innvandrarar og andre tilflyttarar. Innvandrarar og andre tilflyttarar etablerer seg og vert buande i kommunane.
2. Nye løysingar for offentlege tenestefunksjonar. Prosjektet skal bidra til at offentlege instansar utviklar nye og betre løysingar for tenestene sine og styrkar vertskapsrolla si i samarbeid med leiinga i bedriftene, den enkelte tilsette og familien og frivillige lag og organisasjonar.
3. Utvikle rutinar og verktøy. Prosjektet skal utvikle rutinar og verktøy for å sette i verk konkrete planmessige tiltak, m.a. utvikling av handlingsplanar.

Organisering

Prosjektleiar har vore tilsett på heiltid og hatt det daglege ansvaret for prosjektet. Camilla Storøy har hatt denne stillinga i heile prosjektpérioden.

Prosjektet har hatt ei eiga styringsgruppe. Styringsgruppa har bestått av Arnulf Goksøy (Ordførar i Herøy og leiar av styringsgruppa), Jan Berset (Ordførar i Ulstein. På siste møtet Knut Erik Engh), Olaug Andreassen (politikar i Herøy, nestleiar av styringsgruppa) Magne Gurskevik (Kleven Maritime), Mariann Flusund (Marine Harvest), Eivind Vartdal Ryste (Frå Møre og Romsdal Fylke først, så vart det bytte) Gunhild Dahle (Møre og Romsdal fylke), Finn Ove Båtevik (Møreforsking), Olaus-Jon Kopperstad (Prosjekteigar, Herøy kommune), Camilla Storøy (prosjektleiar). Det er styringsgruppa som til slutt har gjort nokre val om kvar vegen går, kvar satsingane skal gjerast og kva avgrensingar som måtte gjerast. Det har handla om både strategi, arbeidsmengd og økonomi. Dette har til tider vore vanskelege val, men heilt nødvendige. Det har vore uråd å nå alle som først vart definert som ei målgruppe, og nokre forslag på tiltak har vore heilt nødvendig å plukke vekk. Styringsgruppa har hatt møte 7 gongar.

I tillegg har det vore oppretta ei ressursgruppe med arbeidsinnvandrarar som har vore her mellom 4 og 9 år. Dei kjem frå Russland, Polen, Litauen og Latvia. I starten var der også med ei frå Tyskland, men ho flytta heim. Det har vore gjennomført 6 slike møter. Målet med denne gruppa har vore å drøfte og utforme tiltaka som har blitt prøvd ut, i nært samarbeid med målgruppa.

Det har også vore to samlingar med nokre arbeidsinnvandrarressursar i Ulstein. Dette har vore ein frå Russland, ein frå Filippinane og ein frå Frankrike. Dei har gitt nyttige og konstruktive innspel. Han frå Frankrike var innleiar på eine fagdagen som var, i september 2014.

Arbeidsgrupper prøvde vi oss på heilt i starten av prosjektet. Det vart bestemt dei skulle vere på tvers av kommunane, bortsett frå den eine. 1) Ei gruppe skulle sjå på dette med språkopplæring. Her var det representantar frå dei kommunale vaksenopplæringane, frå Marine Harvest og Kleven samt ein arbeidsinnvandrar. Vi hadde eitt møte der det vart klarlagt kva tilbod som fins, kva ønskjer ein har og dei ulike rettane som er å forhalde seg til. 2) Ei gruppe såg på det med bustad. Her var til stades ein frå kvar av kommunane. Det kom fram at kommunane har hatt ganske ulik praksis på dette med tilrettelegging av bustad for «vanskelegstilte», korleis vi definerer det og tildeling av startlån. No har det kome felles retningslinjer for tildeling av startlån, og vi arrangerte ei «Bustadkonferanse» i oktober 2014 saman med Møre og Romsdal fylke for å sette fokus på denne utfordringa. 3) Ei gruppe hadde fokus på kultur. Her var det ei gruppe i kvar kommune, og det var ulik samansetting i dei to kommunane. I Ulstein var to tilsette på kulturkontoret og ei frå Frivillesentralen saman. Der var to møter. Vi var igjennom aktuelle tiltak som kunne startast opp, og det vart jobba ein del med tilrettelegging av informasjon om ulike tilbod slik dei skulle verte meir tilgjengelege. I Herøy var folk frå Frivillesentralen, Bergsøy Idrettslag, Utviklingsavdelinga i Herøy kommune, biblioteket og eit par arbeidsinnvandrarar samla. Dette resulterte i blant anna at ulike aktørar møtte på kurssamlingar både på foreldrekkurs og samfunnskurs året som følgte. Nettopp for å få møte dei nye som har kome hit samt gje informasjon med mulegheit for å svare på spørsmål dei måtte ha.

Ei form for arbeidsgrupper har det også vore gjennom samlingar på tvers av avdelingar og kommunar. Vi har hatt eitt møte der barnehageavdelingane og skuleavdelingane i dei to kommunane var saman, eitt møte der kulturavdelingane, frivillesentralane og bibliotekleiarane i dei to kommunane var saman samt eitt møte der NAV, barnevern, helsestasjon, jordmor og helseleiarar frå dei to kommunane var saman. Det at mange har møtt kvarandre på tvers av avdelingar og kommunane meiner vi i seg sjølv har vore ein gevinst. Ved å få innblikk i

kvarandre sin arbeidskvardag og utfordringar har ein fått lære av kvarandre og gitt kvarandre nyttige innspel.

Aktivitetar og bidragsytarar i prosjektet

«Prosjektleiarene skal samarbeide med kommunen, bedrifta, representantar for innvandrarane, lag og organisasjonar om tiltak for inkludering og integrering i lokalsamfunnet.» Gjennom dei arrangerte aktivitetane og tiltaka som er nemnt under, viser at det har skjedd eit betydeleg samarbeid mellom både kommuneorganisasjonen, bedrifta og frivillige lag og organisasjonar.

- Alle utanlandske foreldre i skulane i Herøy vart inviterte til «kulturforståingskurs for foreldre». Dette vart gjennomført med to samlingar våren 2014 og to samlingar hausten 2014. Det vart ikkje gjennomført i Ulstein då Asylmottaket der arrangerte noko liknande for den største gruppa der. (Vedlegg)
- Gjennom annonsering og artiklar i lokalavisene i Herøy og Ulstein samt på kommunane sine heimesider og facebooksider vart alle som var interessert i det, invitert til å melde seg på samfunnskurs med norsktrening. I Herøy vart det god påmelding, og det vart 25 påmelde til dette kurset. Det vart køyrt fire samlingar. I Ulstein var det berre 8 påmelde, så vi kunne ikkje ha same tidkrevjande opplegg der. Men vi hadde to samlingar der også, ei på rådhuset og ei på biblioteket. (vedlegg)
- Ulike fagsamlingar og frukostseminar har blitt arrangert. Folk er relativt flinke til å uttrykke ønskjer og behov, men ikkje like flinke til å prioritere å kome. Desse samlingane har hatt ulike aktuelle tema. Hovudsakleg for å auke kulturforståinga. Dette gjeld også norske og tilsette i både kommuneorganisasjonen og næringslivet. Det kan nemnast frukostseminar med blant andre: Bjørn Christian Nørbeck (Kulturtolk), Ole Helge Haugen, Kirsti Hasselø (Møre og Romsdal fylkeskommune), Kristian Tronstad (NIBR). To fagdagar med Sigurd Haus (SIK, senter for interkulturell kommunikasjon i Stavanger), ein fagdag for tilsette i barnevern og helsestasjon med Sharam Shaygani, Mehdi Farshbaf, Jørn Holm Hansen og Sigurd Haus, og fagdagen «Ett barn, to språk, fleire muligheter» for tilsette i barnehage, skule og helsestasjon med Gunhild Thunem, Mariann Skålvold, Yulia Rodina. (Vedlegg på nokre av desse samlingane)
- Det har vore to arbeidsdagar. Ein i oppstarten og ein i avsluttinga av prosjektet. Her var det invitert inn folk frå både kommunane, frivillige lag og organisasjonar samt frå næringslivet. På første samlinga var det nærmare 50 tilstades, på den siste ca 30. Begge samlingane har vore leia av prosessleiar Tryge Sivertsen. Og på den siste samlinga bidrog også Alin Radulescu, arbeidsinnvandrar frå Romania og utdanna psykolog, med eit svært interessant og nyttig innlegg.
- Det vart arrangert opne møter i både Herøy og Ulstein i oppstarten av prosjektet.

- Samlingar/dialogmøter med ulike avdelingar i dei to kommunane vart gjennomført våren 2015 (samst arbeidsdagen) for å sette på planen kva dei ulike avdelingane skal gjere etter prosjektet sin slutt.

- Bustad er eit sentralt tema, og det vart arrangert ei bustadkonferanse oktober 2014 der vi sette fokus på viktige tema, samt auka fokus på samarbeid offentleg/privat. Dette var eit samarbeid mellom Bulystprosjektet, kommunane og fylkeskommunen.
- Våren 2015 utlyste vi at gode prosjekt mellom kommunane kunne søkje om midlar i Bulystprosjektet. Dermed oppstod «prosjekt i prosjektet», eit vellukka prosjekt! Barnehagane i Herøy og Ulstein laga saman til eit opplegg rundt kompetanseheving for alle tilsette i barnehagane i Herøy og Ulstein. Ein kurs kveld for alle tilsette og ein kurskveld for alle pedagogane. Anne-Kari Remøy frå Høgskulen i Volda var kurshaldar, og kurset har auka kompetansen samt gitt barnehagane handfaste tips. Skuleavdelinga i Ulstein har køyrt eit opplegg med Birgitte Fondevik frå Høgskulen i Volda. HO har vore inne i skulane for å observere, køyrt kurs for alle tilsette i Ulsteinskulen samt gitt konkrete tips inn i ulike situasjonar. Helsestasjonen i Ulstein har utarbeidd eit opplegg for heimebesøk av heimeverande innvandrarar, samt eit brev som forklarer kva helsestasjonen er og kva den kan bidra med. Dette kan nyttast av alle. Kyrkja i Herøy har laga ein film med presentasjon av ulike aktivitetar i kyrkja, fks Open barnehage. Dette er med på å få ned terskelen på å kome samt lettare få ut lett forståeleg informasjon om tilbodet. (Vedlegg)
- Vi arrangerte «Lysfest» i den nye lysløypa på Heid advent 2013. Dette var i samarbeid med Sanitetten, grendalag, dugnadsgjengen på Heid og Marine Harvest. Eit utruleg koseleg arrangement som samla i overkant av 150 stk! Alle dei 150 faklane som vart sponsa av Marine Harvest vart vertfall brukte, og nokre utan. Vi arrangerer det same no i avsluttinga av prosjektet.
- Samlingar om kulturforståing ved Høgskulen i Volda, blant anna med Hildegunn Valen Kleive, og på «Internasjonal veke».
- Iryna Jensen frå Ukraina utfordra oss til å vere med på eit prosjekt «Verdas barn for fred» våren 2015. Det var interessant, og nokre lærarar i kommunen tok utfordringa på strak arm. Det resulterte i at ein pakke med teikningar og forteljingar frå born i Herøy vart sendt til Ukraina, og vi fekk ein pakke tilbake. Det heile vart vist fram i ei flott utstilling på biblioteket.

- Vi har hatt fokus på språkbruk i dokument, på heimesider og velkomstbrev. Mykje informasjon er tilpassa og det har blitt betre tilrettelagt og lettare å finne. Ein god del informasjon har blitt omsett til engelsk og dei største morsmålsgruppene, blant anna skriv om kontaktmøte og hårlus som skulane har delt ut. Elles er vi gjort merksame på at folkehelseinstituttet har ei nettside med svært mykje god informasjon på mange ulike språk. Denne side har blitt betre og betre og er god å bruke.
- Språkkafe på biblioteket starta opp hausten 2015. Her har det vore godt oppmøte, mellom 20 og 30 stk. Ein fin møteplass for folk frå både Norge og andre land, med både noko program eller oppsett tema men også god tid til prat, diskusjon og spelning. Dette vil halde fram. Kanskje Ulstein kan få til det same?
- Prosjektet har ved fleire anledningar vore i media. (Nokre oppslag ligg ved)

Utfordring 1: Språk og manglande norskkunnskapar hos arbeidsinnvandrarar

Situasjonsforståing:

Mange tek ikkje norskopplæring, av ulike grunnar. Fks kan det vere at dei må ta kostnaden sjølv, bedriftene dei jobbar i legg ikkje til rette for slik opplæring, ikkje varierande nok tilbod på tidspunkt, manglande motivasjon hos den enkelte. Dette gir ein risiko for at mange blir ståande på sida av det norske samfunnet utan mulegheiter for å vere ein fullverdig deltakar.

Tiltak i bulystprosjektet:

- Fokus på språkbruk i dokument, på heimesider og velkomstbrev. Mykje informasjon er tilpassa og det har blitt betre tilrettelagt og lettare å finne. Ein god del informasjon har blitt omsett til engelsk og dei største morsmålsgruppene.
- Synleggjort nettsida til folkehelseinstituttet med svært mykje god informasjon på mange ulike språk.
- Målretta info på fleire språk på kommunane sine heimesider
- Tilbod om samfunnskurs med norsktrening. Annonsert gjennom lokalaviser, heimesider og facebooksider.
- Språkkafe på biblioteket i Herøy.

Vurdering av tiltaka:

Tiltaka har vore gode og målretta. Eg meiner også at dette med språkbruken, den vil ein halde fram med å vere bevisste på. Også tilrettelegging av informasjon på morsmålet

trur eg vi vil bruke i større grad for å sikre rett forståing. Språkkafeen har blitt svært godt motatt i oppstarten, og dette tilbodet vil halde fram. Samfunnskurset med norsktrening var eit vellukka prosjekt med berre positive tilbakemeldingar. Dette utfordrar eg ulike partar om å ta ansvar for i framtida.

Behov for vidare oppfølging/vegen vidare:

- Særleg servicetorga må ha eit overordna overblikk på språkbruken i ulike dokument og på heimesider og facebook. Alle avdelingar må tenkje over om det er informasjon som bør omsettast til ulike morsmål, eller dele ut allereie eksisterande informasjon.
- Biblioteket held fram med å arrangere språkkafe. Ulike partar som vert spurt om å bidra bør strekke seg langt for å kunne prioritere å stille med sin kunnskap.

Utfordring 2: Forholdet til det offentlege.

Situasjonsforståing: Mange slit med å forhalde seg til «det offentlege Norge», av ulike grunnar og på ulike måtar. Å bygge tillitsfulle relasjonar er vanskeleg, vanskeleg å forstå oppbygginga av vårt system, tidkrevjande å møte opp på nokre av dei offentlege etatane. Særleg forståinga for vårt barnevern har vore ei stor utfording og teke mykje tid.

Tiltak i bulystprosjektet:

- Barnevernet har vore inne på Marine Harvest tre gongar i løpet av eitt år for å ha informasjon til ei gruppe foreldre.
- «Foreldrerekurs» med ulike tema; skule/SFO/PPT, barnehage, barnevern, helsestasjon/jordmor, servicetorg og NAV blant anna. Desse nemnte avdelingane var inne for å gi informasjon.
- «Foreldrerekurs» for alle utanlandske foreldre i Herøy skulen. Fire samlingar med ulike tema over fire kveldar. SFO, PPT, morsmålsopplæring, barnevern, skulehelseteneste, helsestasjon, kulturskule, bibliotek, frivilligsentral, idrettslag, fritidsaktivitetar, grensesetting var nokre av tema vi hadde. Vi hadde besøk av ei helseyster, barnevern, idrettslag og kulturskule kvar sin kveld.
- Samfunnskurset med norsktrening var med på å gi viktig informasjon om systemet vårt samt at vi var på besøk nokre stader og vi fekk møte representantar som ein kunne snakke med.
- Ein god del informasjon retta mot dei med born har blitt omsett til dei største morsmålsgruppene.
- Fagdag særleg tilrettelagd for barnevern/helsestasjon og PPT i september 2015
- Fleire av fagsamlingane har vore retta mot dette.
- Etter at Bulystprosjektet fekk tydeleggjort dei store utfordingane fks flytting av skattekontor og politi gjorde med situasjonen i kommunane på Ytre søre

Sunnmøre, gjekk ordførarane i desse kommunane ut i media samt sende brev til statleg hald. Vi fekk sett søkjelyset på denne problematikken.

Vurdering av tiltaka:

Tiltaka har vore gode og målretta. Det har kome gode tilbakemeldingar på alle dei ulike kursa som har vore, på samlingane barnevernet hadde på MH og på informasjon som har blitt tilrettelagd. Det har klart gitt betre forståing for vårt system. Det er mange som seier at dei vil halde fram med å møte denne gruppa for å gi viktig informasjon. Det er framleis ein del frustrasjon rundt tidsbruk som går med for å oppsøke offentlege kontor som er langt vekk. Det er vanskeleg nok med kontor som er i kommunane. (Vedlegg)

Behov for vidare oppfølging/vegen vidare:

- Vi håper ulike avdelingar vil ta ansvar for å skape møtepunkt mellom arbeidsinnvandrarar og seg sjølv for å gi informasjon og gi rom for dialog i åra framover. Vi utfordrar dykk alle til å tenkje over kva de kan gjere for å få til det.
- Staten må heilt klart vurdere konsekvensane av dei vala dei tek, og vurdere om dei skal desentralisere viktige funksjonar igjen.

Utfordring 3: Kulturforståing.

Situasjonsforståing: Generelt har det vist seg utfordrande å forstå kvifor vi gjer som vi gjer, både vi (norske) om dei (Innvandrarane) og dei om oss, er vanskeleg. Det går på alt frå barneoppdragelse, forhold til arbeidsgjevar til det offentlege tenesteapparatet vårt.

Tiltak i bulystprosjektet:

- Arrangert fagdagar, fagsamlingar og frukostseminar med ulike tema som har auka kunnskapen vår på dette emnet.
- Arrangert ulike kurs for å auke kunnskapen om Norge
- Har tilrettelagt for møtepunkt mellom arbeidsinnvandrarar og offentlege etatar slik ein kan skape rom for å stille spørsmål og dialog.

Vurdering av tiltaka:

Tiltaka har vore gode og målretta. Nokre kunne vore gjennomført på kortare tid enn det som vart brukt medan andre kunne hatt noko meir tid.

Behov for vidare oppfølging/vegen vidare:

Vi håpar at barnehage, skule og helsestasjon kan samarbeide om å arrangere samlingar som «Ett barn, to språk, fleire muligheter» i framtida. Det same håper vi at barnevern i desse kommunane kan arrangere fagsamlingar som set kulturforståing på agendaen også i åra som kjem. Vi ser kva slike samlingar har betydd, og viktigheita er stor!

Vegen vidare:

Vi har heilt sidan før oppstart vore svært opptatt av at prosjektet ikkje skulle vere avhengig av ein prosjektleiar. Derfor har prosjektleiar vore i tett dialog og samarbeid med styringsgruppa eller einskildpersonar i styringsgruppa, tilsette på fleire nivå i organisasjonane, politisk, i bedrifter og frivillige lag og organisasjonar. Det har vore mykje god vilje og ønskjer om kva prosjektet skal bety, men det har vore mindre med vilje til å faktisk bruke tid på tiltak som har vore sett i verk. Det er liten tvil om at prosjektet har betydd ein forskjell! For nokre einskildpersonar har dette vore svært viktig, på nokre områder ser ein endringar. Det viktigaste er at ein ser haldningsendring. I nokre avdelingar vert det gjort forskjellig på nye måtar og med eit større fokus på desse nye landsmennene våre. Men dessverre er det slik at nokre ikkje har sett verdien, og vil helst klare seg sjølv. Vi er ikkje heilt fornøgde med blant anna å få til involvering leiarane. Muleg dette ikkje var sterkt nok fokus på i «forprosjektet» og i startfasa av prosjektet. Vart denne delen litt for tilfeldig? Dette viser at forankring i leiarskap, både administrativt og politisk samt ein systematisk tanke bak eit prosjekt bør vere på plass før oppstarten av sjølve prosjektet.

«Å tenkje saman» eller « jobbe saman» har vore omgrep som prosjektleiar har vore opptatt av, det har blitt opplevd noko vanskeleg å få gehør for. Men alle har vore samde om at det høyrest fint og rett ut. Men det er noko usikkert kven som har ansvar for kva. Er det kommunen som har ansvar for alt? Er det bedrifta som har dei utanlandske arbeidarane som har ansvar for alt? Er det staten? Samfunnsansvar har vi alle. Eit inntrykk kan vere at ingen har vore veldig på offensiven, det er mykje «dei har ansvar for å gjere det» om dei andre... Er dette ansvarsfråskriving? Eg vil gjenta at samfunnsansvar har vi vel alle!?

Så ofte det har vore muleg har vi prøvd å snakke om aktuelle tema i prosjektet med ulike grupper og i media. Dette for at alle i lokalsamfunnet har skulle få mulegheita til å få med seg viktigheita av at også det vesle vi gjer som «vanleg» innbyggjar kan utgjere ein forskjell. Haldningane våre er viktige, og det gjeld alle innbyggjarar.

Konkrete utfordringar/forpliktande samarbeid:

Marine Harvest, køyre eit lite internt prosjekt med kulturforståing ved å leige inn Bjørn Christian Nørbeck.

Ulike avdelingar, særleg barnevern og helsestasjon, bør invitere seg inn i dei største bedriftene å ha informasjonsmøter ein gong i året, og bedriftene må legge til rette for at dette vert muleg.

Det er sterkt ønskjeleg at ulike avdelingar, bedrifter, lag og organisasjonar organiserer seg slik at dei årleg inviterer til informasjonsmøter og ein prat over kaffekoppen . (Fks at biblioteket inviterer til ei samling kvart år i september, idrettslaget kvart år i november, servicetorget kvart år i februar og ei bedrift kvar gong i april- og at dei inviterer andre til å vere der saman med dei på sine samlingar fks NAV, Frivilligsentral, kulturkonulent, norsklærar, ordførar/utvalsleiarar, barnevern. Berre fantasien kan sette grenser!) Kanskje dette kan kallast for «Tilflyttardag», men som temasamlingar/ samarbeid på tvers.

Ei utfordring til kommunane er å halde fram å samarbeide. Kva med at Herøy og Ulstein kvart anna år arrangerer ei fagsamling med kulturforståing som tema og inviterer den andre kommunen? Generelt gir samarbeid rundt fagsamlingar det muleg å arrangere fleire til same kostnad, så eg håper at mange avdelingar ser nytten og verdien av å gjere det.

Skape møter/møteplassar mellom innvandrarar, lokalbefolking og representantar frå ulike organisasjonar/næringsliv/avdelingar i kommunen

Staten må heilt klart tenkje over kvar dei plasserer viktige avdelingar. Dei må også vurdere kva dei kan gjøre av tiltak for å tilretteleggje for at fleire får lære seg norsk.

Media må halde fram med å fortelje dei gode historiene. Vi trur at fleire av dei oppslaga og reportasjane i media som har kome som følgje av prosjektet, i seg sjølv har vore med på å betre haldningane i regionen vår. Dette arbeidet må halde fram.

Dette har Bulystprosjektet betydd for meg!

«Bulystprosjektet har gitt meg mulegheit til å delta på seminar der eg får oppdatert kunnskap om språk og kultur som styrkar meg i møte med våre nye landsmenn. Prosjektet har gitt barnehagetilsette mulegheit til auke kompetansen i høve kulturforståing og språkutvikling. OG det er så bra at det har blitt innkjøpt verktøy som vil hjelpe barnehagepersonalet i møte med minoritetsspråklege barn som skal lære norsk.»

Laila Solhaug, barnehageleiar Herøy kommune

«Bulystprosjektet har mellom anna betydd at vi har fått informasjon på kurs om utfordringar som vi som fagfolk står overfor og utfordringar som dei som kjem til oss står overfor. Korleis samarbeide, møte andre kulturar og ikkje minst fått fokus på området felles forståing og ansvar som vi har for barna. Eg meiner vi som skal vere hjelparar treng meir kompetanse på dette området, og det har vi fått ein god del av gjennom Bulystprosjektet.»

Lilly Åse Skogen, Barneverntenesta i Herøy

«Fagdagen for tilsette innan barnevern gav nyttige perspektiv på nokre av dei utfordringane arbeidsinnvandringa gir, for det offentlege hjelpeapparatet, men også for eit lokalsamfunn. Det var også nyttig å få presentert dei meir psykologiske sidene ved migrasjon/integrasjon, og kva utfordringar dette gir for individet. Eg ser absolutt behov for meir kunnskap om slike prosessar og kulturforståing i vår teneste. Og så skulle eg, som eit resultat av min kjennskap til Bulystprosjektet, gjerne sett at det blir eit meir formalisert samarbeid mellom dei som rekrutterer arbeidsinnvandrarar og det offentlege apparatet. Skulle ønske prosjektet fekk halde fram eit par år til!»

Brynhild Solvang, den interkommunale barneverntenesta

«For meg har det vore både interessant og meiningsfullt å vere deltakar i styringsgruppa og på den måten ha fått vere med på styre utviklinga i prosjektet, ei oppgåve som tidvis har vore krevjande både for styringsgruppa og prosjektleiinga. Korvidt resultatet står i forhold til forventningane vil sikkert tida vise tydlegare. Dessutan har jo vanskelegare konjunkturar for tida vore med på å "forstyrre" sjølv grunnlaget for prosjektet. Men det var heilt naturleg for meg å anbefale eigen kommune om å delta aktivt i prosjektet, der målsettinga for vår del var å legge tilhøva for våre nye innbyggjarar så godt til rette, både i arbeid og fritid, at desse familiene ville velje å slå seg ned i regionen, og soleis vere med på utvikle våre lokalsamfunn vidare.»

Jan Berset, tidlegare ordførar i Ulstein

«Prosjektet har over tid skapt endra basis for å få til gode haldningar, det har skapt større forståing for kva arbeidsinnvandring er, og det har vore med å bryte ned og dempe fordommar både hos folk flest, i det offentlege, på arbeidsplassar og i sosiale samanhengar. Og prosjektet har også nådd fram til og har skapt grunnlag for betre integrering hos mange arbeidsinnvandrarar og familiene deira. I tillegg har det vorte gjennomført mange praktiske tiltak som har vore nyttige og som har nådd fram dit ein ønskte. Resultata av alt dette er vanskelege å måle, og erfaringane er at tid og alminnelege kvardagserfaringar i seg sjølv gjer at det farlege og skremande med alt nytt og annaleis forduftar, og når dette skjer samtidig med eit så god handtert prosjekt, får det gode og varande resultat. Og det har vore ein utvilsam styrke for prosjektet at vi har hatt ein engasjert, initiativrik, målretta og ikkje minst uthaldande prosjektleiar gjennom heile prosjektet si levetid.»

Magne Gurskevik, Kleven

«Dette prosjektet har for meg, hjelpt meg å lære meir om Norge og om Herøy kommune. Eg har fått snakke med mange flinke norske, og eg har fått møte mange nye og flinke utanlandske. Det har vore ei bra integrering av folk frå utlandet til det norske livet.»

Rima frå Litauen

«Det har vært en rekke hyggelige og informative møter hvor man kan få nyttig informasjon om kommunen og sosiale tjenester samt bli kjent med andre innvandrere og nordmenn og sist men ikke minst - blitt enda bedre kjent med det norske samfunn og bedre integrert til det.»

Neringa frå Litauen